

ALBERT G. MACKEY

Legende, miturile și simbolurile Francmasoneriei

Cuvânt-înainte:
VASILE ZECHERU

Traducere din limba engleză de
WALTER FOTESCU

EDITURA HERALD
București

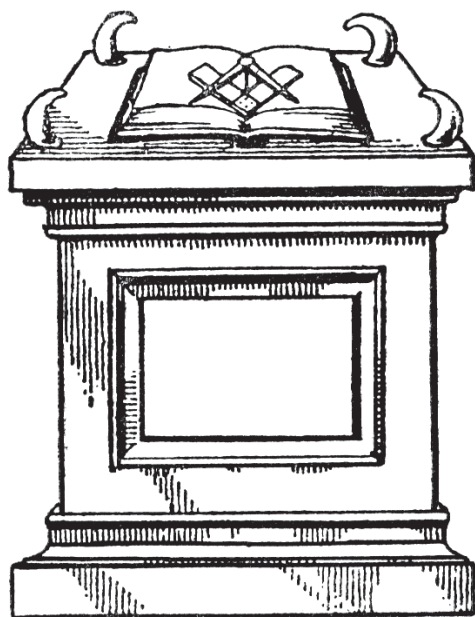

CUPRINS

Cuvânt-înainte	7
Bibliografie	24
Prefață	25
I. Preliminarii. Originea și evoluția Francmasoneriei	28
II. Noachiții	39
III. Francmasoneria primitivă a Antichității	42
IV. Francmasoneria Falsă a Antichității	46
V. Misteriile antice	52
VI. Meșteșugarii dionisiaci	56
VII. Unirea Masoneriei speculative cu cea operativă, la Templul lui Solomon	65
VIII. Francmasonii itineranți din Evul Mediu	69
IX. Separarea elementului operativ	72
X. Sistemul instrucției simbolice	76
XI. Știința speculativă și arta operativă	80
XII. Simbolismul templului lui Solomon	86
XIII. Forma Lojei	100
XIV. Demnitarii unei loje	103
XV. Centrul cercului	106

XVI. Acoperământul lojei	110
XVII. Simbolismul ritualic	115
XVIII. Ritualul descălțării	117
XIX. Ritualul de învestitură	121
XX. Simbolismul mănușilor	126
XXI. Ritualul circumambulațiunii	131
XXII. Ritualul de învestire și simbolismul luminii	135
XXIII. Simbolismul pietrei de temelie	143
XXIV. Numele inefabil	155
XXV. Legende de Francmasonerie	172
XXVI. Legenda scării cotite	183
XXVII. Legenda celui de-al Treilea Grad	194
XXVIII. Ramura de acacia	207
XXIX. Simbolismul muncii	217
XXX. Piatra de temelie	231
XXXI. Cuvântul pierdut	246
 ANEXE	 257
Indice sinoptic	259
Note	317

EST.

OUEST.

CUVÂNT-ÎNAINTE

Pentru a cunoaște adevărul despre statutul lui Albert Gallatin Mackey (1807-1881) în epocă, ar fi de ajuns să menționăm aici că un prea-ilustru personaj contemporan acestuia, pe nume Albert Pike, a recunoscut fără ezitare în persoana autorului acestei cărți pe cel mai mare francmason al Americii. În argumentarea acestei distincții, au fost specificate succint principalele realizări îndeplinite de către Mackey în timpul vieții sale, și anume unirea într-un singur sistem a celor cinci Rituri care funcționau în S.U.A. la acea vreme, consolidarea relațiilor dintre aceste organizații inițiatice și, îndeosebi, fondarea concordatelor dintre Rituri și Marile Loji. Toate acestea au alcătuit contribuția lui Mackey la edificiul masonic american, contribuție apreciată, pe bună dreptate, de către contemporani, ca fiind o construcție de excepție în plan organizațional și relațional (Ligou, D., 2008, pp. 616-617).

Cum vom vedea în continuare, opera lui Mackey nu se rezumă însă doar la prestația sa de ierarh al masoneriei din Statele Unite, impresionantă, de altfel, și plină de împliniri cu adevărat demne de menționat peste timp. În egală măsură, lucrările scrise pe care ni le-a lăsat sunt nu doar remarcabile prin formă și conținut, ci și deosebit de actuale și de instructive, în egală măsură. Cel mai adesea, exegeții au menționat ca un apogeu al acestei opere bine-cunoscuta și celebra *Encyclopedia of Freemasonry*, o amplă și complexă lucrare de peste o mie de pagini, elaborată sub forma unui dicționar de termeni ce s-a dorit a fi exhaustiv și impecabil sub toate aspectele.

Tot astfel, inițiativa de a promulga celebra sa listă de *landmark*-uri este încă o dovadă a spiritului său vizionar și a remarcabilei capacități de a influența cursul evenimentelor. În mod semnificativ, abordarea lui Mackey a fost etichetată ca *eșec fertil* sau, și mai rău, ca *o pură invenție de autor* (JBM, p. 183). Chiar dacă *United Grand Lodge of England* (polul oficial de recunoaștere a regularității masonice) nu a validat niciodată, dar nici nu a negat, *landmark*-urile lui Mackey, clasate în mod justificat, întrucât nu sunt de emanație divină, lista respectivă reprezintă totuși un instrument perfect viabil, motiv pentru care a și fost introdusă în constituțiile și regulamentele unor Mari Loji cu pretenții din întreaga lume.

*

I. În copilărie, adolescență și în tinerețe, Mackey a beneficiat de un climat familial și comunitar deosebit de favorabil dezvoltării sale ca personalitate; a primit o excelentă educație în limba engleză și a urmat un curs elementar de latină. Mackey și-a finalizat cu succes studiile universitare* la Colegiul Medical din Charleston (1832), după care, timp de peste un deceniu, va profesa ca medic și va parcurge o strălucită carieră universitară. În paralel, va întemeia o familie împreună cu Sarah Pamela Hubbell și va avea o viață liniștită alături de soție și de fiecele sale; îi iubea cu devotament pe cei apropiați și a suferit profund când, una după alta, fiecele sale au decedat la o vârstă prematură.

Mackey a avut, așadar, privilegiul de a fi trăit într-un mediu select și de a exersa manierele alese ale unui veritabil aristocrat; în plan social, s-a manifestat constant ca un om cult și elevat, conștient de valoarea sa, prietenos, calm și plin de amabilitate;

* La absolvire, teza sa în limba latină a fost premiată, acest lucru confirmând încă o dată predilecția autorului către cercetare și studiu individual. Au fost remarcate, de asemenea, simțul literar și pasiunea absolutului pentru publicistică. De altfel, Mackey va avea numeroase colaborări la revistele literare și socio-politice din vremea sa.

a fost un orator de excepție și un excelent tovarăș în viața de zi cu zi, radiind optimism și toleranță. Mackey a avut numeroși prieteni – oameni performanți și de bună calitate –, dar cu toate acestea, fiind exigent și ferm în convingerile sale, a generat uneori, în jurul său, puseuri de ostilitate și de rivalitate; nu a căutat însă, niciodată, răzbunarea sau satisfacerea orgoliului propriu și nu a incitat la ură sau discordie; a știut întotdeauna să ierte și să treacă cu eleganță dincolo de vanitățile de moment, micile răutăți și omniprezenta inconsecvența omenească.

Poate că este semnificativ să menționăm aici că, oarecum fără niciun avertisment prealabil, la mijlocul vieții sale (1845), Mackey își părăsește definitiv profesia pentru care se pregătise inițial și se dedică masoneriei fără rezerve și, desigur, fără să aștepte vreo recompensă. Această voltă în unghi drept a venit parcă, asemenea unei predestinări și cumva ca o chemare de dincolo de ființa sa. Din acest moment și până în amurgul vieții, el va alocă întreaga sa energie și creativitate problematicii masonice, atât în ceea ce privește viața de organizație propriu-zisă, cât mai ales editării și publicării lucrărilor sale unanim apreciate și atunci ca și acum, de altfel.

Doctorul Mackey a luat contact cu realitatea masonică la vârsta de treizeci și patru de ani, când a fost inițiat ca ucenic în Loja *Saint Andrews* din Charleston – orașul său natal; după ce a fost primit în Camera de mijloc (1842) și după ce a „roit” împreună cu alți frați la Loja *Solomon*, este ales aici, la scurt timp, Maestru Venerabil al acestui nou înființat, pe atunci, atelier masonic. În perioada 1843-1867, a deținut, de asemenea, funcția de Mare Secretar și apoi, pe cea de Mare Maestru (1845), în cadrul Marii Loji din Carolina de Sud; a avut astfel prilejul să se distingă în soluționarea problemelor administrative, întocmirea și editarea rapoartelor și a corespondenței cu alte obediențe etc. După un deceniu de la inițiere, îl găsim pe Mackey printre membrii fon-

datori ai Lojei *Landmark* în plină efervescență inițiatică (Mackey, A. G., 1884, p. 841).

În paralel cu activitatea sa din lojile simbolice, Mackey este admis în Ritul York (Marele Capitul al Arcului Regal din Carolina de Sud). La finele anului 1841 și în lunile următoare a primit gradele capitulare, iar la scurt timp, este ales Adjunct al Marelui Preot (1847) și, apoi, Mare Preot (1854), demnitate masonică pe care o deține până în 1855. În perioada 1855-1867, Mackey este ales Înalt Mare Preot al Ritului de York din Carolina de Sud, apoi, până în 1868, va face parte din conducerea colectivă a acestui important rit inițiatic; pentru contribuțiile sale, a primit numeroase distincții masonice și se va bucura de recunoașterea unanimă a fraților săi (Mackey, A.G., 1884, p. 842).

Mackey este inițiat, totodată, Mare Inspector General de grad 33 și ultim (1844) și apoi desemnat Secretarul General al Supremului Consiliu al Ritului Scoțian Antic și Acceptat (R.S.A.A.) al Jurisdicției de sud din S.U.A., funcție pe care a îndeplinit-o timp de peste două decenii. În epocă, au existat numeroase afirmații potrivit cărora Mackey ar fi fost principalul mentor și îndrumător spiritual al lui Albert Pike, cel care, la instalarea ca Suveran Mare Comandor al R.S.A.A., a primit organizația ca pe o *umilă colibă*, iar la finalul mandatului său a predat-o ca pe un *palat strălucitor*. Această impresionantă realizare a fost posibilă pentru că, în prealabil, eminentul și eruditul francmason Albert G. Mackey a lucrat cu asiduitate și abnegație la crearea climatului necesar și la consolidarea unui la sistem relațional viabil și performant (Mackey, A.G., 1884, p. 843).

În tot acest timp, Mackey a desfășurat o laborioasă activitate editorială și publicistică. Principalele sale lucrări sunt: *A Lexicon of Freemasonry* (1845, reeditată în 1852), *The Mystic Tie* (1851), *Encyclopedia of Freemasonry* (1873, reeditată în 1878), *The Principles of Masonic Law* (1856), *The Book of the Chapter* (1870), *A Manual of the Lodge* (1874), *The Symbolism of Freemasonry* (1882)

The History of Freemasonry: Its Legends and Traditions (1906). Distinsul frate Mackey a contribuit, de asemenea, cu texte și implicare nemijlocită la editarea a numeroase periodice masonice. Nu vom dezvolta aici acest subiect, însă vom menționa cu titlu ilustrativ câteva dintre publicațiile la care Mackey a colaborat, după cum urmează: *Western Masonic Miscellany* (1849-1854), *Masonic Quarterly Review* (1857-1858), *American Freemason* (1859-1860), *Mackey's National Freemason* (1871-1874), *Voice of Freemasonry* (1875-1879) etc.

Caracter enciclopedic, Mackey este, înainte de orice, un remarcabil om de cultură care, la vremea sa, a venit cu o contribuție de prim rang în ceea ce privește definirea unui *corpus* doctrinal masonic, unitar și coerent. Prin întreaga sa operă, Mackey dovedește că a fost un precursor al gândirii tradiționale care, așa cum se știe, s-a conturat cu pregnanță abia în prima jumătate a secolului trecut, avându-l ca principal promotor și reprezentant pe René Guénon. Mackey este, de asemenea, un teoretician original; încercând să tempereze excesele unor frați care aveau iregularitate, el formulează norme mai ferme pentru viața masonică. Așa se explică inițiativa sa de a alcătui o listă de *landmark*-uri pe care, în fond, nimeni nu i-o ceruse, dar care, în timp, s-a dovedit a fi utilă și bine-venită.

Despre concepția pe care Mackey o relevă în legătură cu fenomenul masonic, se poate afirma că aceasta pare a se întemeia pe credința sa fermă cu privire la:

anumite adevăruri de importanță vitală pentru bunăstarea și fericirea umanității, care au fost comunicate – nu contează cum –, dar cel mai probabil prin inspirație directă de la Dumnezeu către om. [...] Aceste adevăruri constau în concepții abstracte referitoare la unicitatea lui Dumnezeu și la nemurirea sufletului (*Legendele...*, p. 30).

PREFAȚĂ

Dintre diversele moduri de a comunica învățătură celui neinforma, două îl interesează cu precădere pe cel care se inițiază în masonerie; anume, instruirea prin legende și cea prin simboluri. Acestea două, aproape în exclusivitate, le datorează el tot ce știe și tot ce poate ști despre sistemul filozofic predat în instituție. Toate misterele și dogmele ce constituie acest sistem sunt încredințate spre comunicare neofitului, uneori prin una, alteori prin alta dintre aceste două metode de instruire, iar uneori printr-o combinație a lor. Francmasonul nu are nicio posibilitate să acceadă la vreuna dintre învățăturile ezoterice ale Ordinului decât prin intermediul unei legende sau a unui simbol.

O legendă se deosebește de o narațiune istorică sub un singur aspect – că nu există nicio atestare documentară a autenticității sale. Ea este produsul exclusiv al tradiției. Amănuntele sale pot fi adevărate parțial sau integral. Nu poate exista nicio dovadă internă a contrariului sau poate exista dovada internă că toate sunt false. Dar nici posibilitatea adevărului, în primul caz, nici certitudinea sau falsitatea, în celălalt, nu pot exclude narațiunea tradițională din categoria legendelor.

În problemele serioase ale istoriei, cum ar fi întemeierea imperiilor, descoperirea și colonizarea unor teritorii sau ascensiunea și prăbușirea dinastiilor, cunoașterea adevărului sau a falsității narațiunii legendare este importantă, dat fiind că îndoiala subminează valoarea istoriei. Dar în Francmasonerie lucrurile nu stau astfel. Aici, adevărul sau falsitatea legendei nu se pune

la modul absolut. Obiectul legendelor masonice nu este stabilirea unor fapte istorice, ci transmiterea unor doctrine filozofice. Ele sunt o metodă prin care se comunică învățăturile ezoterice, iar studentul le acceptă fără referire la altceva decât utilitatea și semnificația lor în dezvoltarea dogmelor masonice. Să luăm, de exemplu, legenda hiramică a celui de-al treilea grad. Ce importanță are pentru discipolul în masonerie dacă ea este adevărată sau falsă? Tot ce vrea el să cunoască este semnificația sa internă; iar atunci când află că scopul ei este să ilustreze doctrina nemuririi sufletului, el este satisfăcut de acea interpretare și nu consideră necesar să-i investigheze acuratețea istorică sau să-i reconcilieze contradicțiile aparente. La fel cu legenda pietrei unghiulare pierdute; sau a celui de-al doilea templu; sau a arcei ascunse – toate acestea sunt pentru el narațiuni legendare care au valoare doar pentru nestemata pe care o conțin. Fiecare dintre aceste legende este expresia unei idei filozofice.

Dar mai există și o altă metodă de instruire masonică, cea prin simboluri. Nicio știință nu este mai veche decât cea a simbolismului. Cândva, aproape toate învățăturile din lume erau transmise prin simboluri. Și chiar dacă filozofia modernă se exprimă acum exclusiv în propoziții abstracte, Francmasoneria rămâne credincioasă vechii metode, pe care a păstrat-o în toată importanța sa originară ca pe o metodă de comunicare a cunoașterii.

Potrivit etimologiei grecești a cuvântului, „a simboliza” înseamnă „a compara un lucru cu altul”. Prin urmare, un simbol este expresia unei idei care a fost derivată prin comparația sau contrastul unui obiect cu o concepție sau un atribut moral. Astfel, spunem că firul cu plumb este un simbol al rectitudinii în conduită. Calitățile fizice ale firului cu plumb sunt aici comparate sau puse în contrast cu concepția morală a virtuții sau verticalității. După ce a fost învățat care este semnificația sa simbolică, masonului speculativ îi apare expresia vizibilă a ideii de rectitudine morală.

Dar, deși în Francmasonerie există două moduri de instrucție – prin legende și prin simboluri – în fapt, între ele nu există nicio deosebire esențială. Simbolul este o reprezentare vizibilă, iar legenda, o reprezentare audibilă a unei idei ce se vrea pusă în evidență. Atât legenda, cât și simbolul sunt legate de doctrine, având un profund caracter religios; ambele sunt purtătoare de sentimente morale și ambele sunt menite ca prin această metodă să ilustreze filozofia Masoneriei speculative.

A investiga semnificația ascunsă a acestor legende și simboluri și a extrage din ele învățăturile morale și filozofice pe care intenționează să le transmită înseamnă a înlătura vălul cu care ignoranța și indiferența caută să ascundă adevărata filozofie a Francmasoneriei.

Studiul simbolismului Masoneriei este singura metodă de a-i investiga filozofia. Acesta este portalul templului său, singurul loc pe unde se poate accede la *sacellum*-ul în care sunt tănuite *aporrheta*.

Filozofia Masoneriei are ca obiect concepții referitoare la Dumnezeu și la oameni, la viața prezentă și cea viitoare. Știința sa este simbolismul prin care aceste concepții sunt înfățișate minții.

Lucrarea oferită acum publicului este un efort de a dezvolta și explica această filozofie și știință. Ea va demonstra că în Francmasonerie există germenii speculației profunde; dacă aceasta nu este de interes pentru erudit, în schimb, ea îl poate instrui pe cel neștiutor. În acest caz, nu voi regreta munca și cercetările pe care le-au cerut alcătuirea ei.

Albert G. Mackey

PRELIMINARII. ORIGINEA ȘI EVOLUȚIA FRANCMASONERIEI

Orice studiu al simbolismului și filozofiei Francmasoneriei trebuie în mod necesar să fie precedat de o scurtă investigație a originii și istoriei instituției. Străveche și universală cum este, de unde s-a ivit ea? Care au fost evenimentele legate de nașterea sa? Din ce asociații înrudite sau similare a apărut? Sau ea a fost originală și autohtonă, independentă în începuturile sale de orice influențe exterioare și fără legătură cu nicio altă instituție? Acestea sunt întrebările pe care un cercetător inteligent și le va pune încă de la începuturile investigațiilor sale; și lor trebuie să le dea un răspuns clar înainte de a se aștepta să-i înțeleagă adevăratul caracter ca instituție simbolică. El trebuie să-i cunoască într-o oarecare măsură antecedentele înainte de a-i aprecia caracterul.

Dar cel care dorește să ajungă la un rezultat satisfăcător al acestei investigații trebuie, în primul rând, – ca o condiție preliminară absolut necesară a succesului – să se elibereze de influența unei greșeli pe care sunt prea adesea tentați să o facă novicii în filozofia masonică. El nu trebuie să confunde doctrina Francmasoneriei cu forma sa exterioară și extrinsecă; să nu presupună că anumite uzanțe și ceremonii – care există în prezent, dar care, chiar și acum, sunt supuse unor variații ample în diferite țări – constituie suma și substanța Francmasoneriei. Antichitatea prudentă a exprimat esențele prin ceremonii, pentru mai multă solemnitate și o mai bună amintire și observare a

ceea ce trebuie săvârșit. Dar nu trebuie să uităm niciun moment că ceremonia nu este esența. Ea nu este decât veșmântul exterior care o acoperă și o împodobește, la fel cum fac veșmintele cu trupul omenesc. Chiar dacă-l privezi pe om de aceste accesorii exterioare, vei avea în continuare microcosmosul, minunea creației, cu toți nervii, oasele și mușchii săi și, mai presus de orice, cu creierul, gândurile și sentimentele sale. Tot astfel, dacă Masoneria este privată de ceremoniile exterioare, rămân totuși filozofia și știința sa. Firește că acestea au fost mereu aceleași de-a lungul timpului, pe când ceremoniile au variat în diferite epoci și continuă să varieze și acum în diferite țări.

Definiția Francmasoneriei, ca „o știință a moralității, ascunsă sub vălul alegoriei și ilustrată prin simboluri”, a fost atât de des citată încât, dacă nu ar fi frumusețea sa, ar deveni obositoare. Dar această definiție conține exact principiul care tocmai a fost enunțat. Francmasoneria este o știință – o filozofie – un sistem de doctrine care este predat, într-un mod specific, prin alegorii și simboluri. Acesta este caracterul său intern. Ritualurile sale sunt adaosuri externe, care nu-i afectează substanța.

Acum, când suntem pe cale să inițiem o cercetare a originilor Francmasoneriei, trebuie să ne ocupăm de acest sistem specific de filozofie, și nu de ritualurile care au proliferat pe seama lui. Orice alt demers ne-ar induce cu siguranță în eroare.

Prin urmare, dacă cercetăm originea și începuturile filozofiei masonice, trebuie să ne întoarcem în epoca Antichității timpurii, când vom găsi primele semne în sânul unor asociații înrudite, unde aceeași filozofie era păstrată și predată. Dar dacă confundăm ritualurile Masoneriei cu filozofia acesteia și căutăm originea instituției, modelată în forma exterioară actuală, cu greu vom avea motiv să ne întoarcem în timp mai departe de începutul secolului al XVIII-lea și, în fapt, nici măcar până atunci. Căci în ritualuri s-au operat numeroase modificări importante după această dată.

Odată ce am ajuns la concluzia că nu ritualul masonic, ci filozofia masonică este cea pe care trebuie să o investigăm, următoarea întrebare care se pune în mod firesc privește natura specifică a acelei filozofii.

Eu susțin că filozofia Masoneriei vizează contemplarea caracterului divin și a celui uman; a lui DUMNEZEU, ca unica ființă eternă și existentă prin sine însăși, spre deosebire de mitologia popoarelor antice, împovărată de o multitudine de zei și zeite, de semizeii și eroi; a OMULUI, ca ființă nemuritoare, care se pregătește în viața prezentă pentru un viitor veșnic, de asemenea în contradicție cu filozofia antică, ce reducea existența umană la viața prezentă.

Filozofia Francmasoneriei este constituită, așadar, din aceste două doctrine, a unicității lui Dumnezeu și a nemuririi sufletului. Dacă vrem să o definim succint, vom spune că ea este un sistem filozofic străvechi care propovăduiește aceste două dogme. Prin urmare, dacă, în mijlocul obscurității și a degradării intelectuale a vechilor religii politeiste găsim, ici și colo, în toate epocile, anumite instituții sau asociații care au propovăduit aceste adevăruri – și aceasta într-un mod particular, alegoric și simbolic – atunci avem dreptul să spunem că asemenea instituții sau asociații au fost predecesoarele instituției masonice așa cum există ea în prezent.

Aceste observații preliminare îi vor permite cititorului să abordeze teoria despre originile Francmasoneriei pe care o propun în următoarele teze*:

1. În primul rând, susțin că, dintre cele mai vechi epoci ale istoriei lumii, au existat anumite adevăruri de importanță vitală pentru bunăstarea și fericirea umanității, care au fost comunicate – nu contează cum – cel mai probabil prin inspirație directă de la Dumnezeu către om.

* Cele 19 teze formulate de autor rezumă, în viziune proprie, istoria legendară a masoneriei așa cum reiese aceasta din vechile documente; vezi L. Vibert, *Masoneria înainte de apariția Marilor Loji*, Ed. Nemira, București, 2014, pp. 63-76. (V.Z.)